

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita, Et Gestis S. Francisci Xaverii È Societate Iesv Indiarvm Apostoli Libri Qvatvor

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1666

23. Excipitur, prædicat, periclitatur in Regno Mauri.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10854

sed iis tantum quos Deus peculiari suo magisterio imbuerit, illius intelligentia seruetur. Atque hinc nimium se prodit pulpæ huius nostræ quàm sit infirma, & debilis indoles, quàm ægra & fragilis natura. Nam multi pro sua erga me singulari benevolentia institere apud me importunissimis precibus, ne terras adirem tot periculis exitiabiles; qui repetitis suasionibus, & lachrymis, cum nihil agerent, præsentissimas saltem antidotos quibus præmunire obtruserunt, quarum profus admisi nullam; ne me vnâ timoribus prægrauarem; in promptu mihi, metus omnis remedium esse; nullo me ad vitam defendendam egere, quam Dei vnus clementi præsidio credidisset; de illius mihi tantum fiducia decessurum; quantum remediorum accessisset. Proin hoc solum ex iis me petere, vt essent mei memores apud Deum, fore id mihi tutamentum à veneficiis antidoto quauis potentius.]

22. Ab Carorum ergo complexibus, lachrymis, & dehortatione inuiti iam liber, natum cum selectis magno ex numero conscendit, in eandem cum illo ærurnarum, vitæ, mortisque aleam expeditis. Ibant alacres, cursumque promouebant in tractu illo milliarium centum octoginta, quibus absunt à Mauro insulæ Moluenses, cum repente clamores tollit Xauerius, direptisque à pectore vestibus. Hei mihi! Iesu! heu miseri! vt illic immaniter necantur? proh! impium facinus: & eiusmodi vocibus, vultu, maris vnâ in partem defixo, triste quiddam, sed nautis ignotum, & vectoribus deplorat. Accurrunt attoniti, quærent quid rei? quam cædem? & vbi prospexerit? se quidem nihil planè conspicari. At is extra se positus, illic erat, vbi sancta illi Deus monstrabat spectacula, quæ truncis, & querulis vocibus indicaret, mox sibi iam redditum, eadem rogare cum pergerent, verecundatus, & silens ad precationem se recepit; sed his paulo post, quod non potuerant ex illo rescire, manifestè nimis obiectum est: vnâ Mauri ex Insulis radebant, cum Lusitanorum octo cadauera in vado cernunt à prædonibus occisorum, illòsque fuisse agnoscunt, quibus mari longissimè semotis intenderat oculos, & indoluerat Xauerius. His loco eodem cum fletu sepultis, cruce tumulum erectâ signant, & portum capessunt.

23. In eorum aduentu comitas barbarorum Xauerij magis constanti fiducia, quàm Ternatensium metui respondit: exscendentes accepit, diuino, haud dubitem instinctu, confertus ad littus populi concursus, magnis affectus, gaudij; & reuerentiæ argumentis, & festis vocibus sanctum Patrem adesse patriâ linguâ gratulantibus, quæ vt magno illum suffuderunt pudore, itâ socios plurimum confirmarunt. Indè manuarato confestim adiecta percurrere pagos, & villas prædicatione diuinorum, & quâ populus in plateis occurrisset frequens, illic consistere; fidei symbolum, præcelsque alias, Malaio sermone decantare, qui externus licet, non erat tamen audientibus ignotus. Agendi ratio non prius spectata, & rerum nouitas, quas cantus sonabat, concursum statim

22
Vider pro-
cul absens
octo Chri-
stianorum
necem.

23
Excipitur,
prædicat,
periclitatur
in Regno
Mauri.

ad eum auxit, quâ videndum, quâ tantis de rebus audiendum; & qui bono illorum, virum sanctum eò perduxerat, fecit apud illos mirè gratiosum: quare iam ad illum confidentiùs adire, iam colloqui, & is suâ illâ partâ & insitâ amabilitate, lenire illos sensum sibi que obstringere, blandè paruos eorum liberos accersendo, docendoque sacras cantiones (quibus plurimùm capi parentes videbantur) vt in domos eorum per cantum inductæ, ad explicationem sui audiendam curiosos mouerent. Itâ paratis vtcumquè animis, satus verbi diuini cœpit liberiùs spargere, eodem & modo, & fructu, quem erat in aliis Indiæ partibus expertus. Primi fontibus sacris lustrati sunt pueri, dein grandiores, post & pagi, & vrbes integræ, erectis vbiquè templis, & crucibus. Nec propterea omisit illos è vestigiis scrutari quos sua feritas cauernis rupium, & syluis abdiderat, & factum aliquando vt ab iis maclandus, solâ Dei ope fuerit miraculo seruatus. Dicebat de Deo ad frequentem eorum turbam, vt ventum ad reprehendendos illorum errores, vitamque perditam; in furorem acti, aggrediuntur de medio tollere, iam saxis volantibus lapidatio crescebat, ante circulus barbarorum, post altum & spatiosum flumen, exitus periculi nullus, nisi aperuisset mirabilem, qui aliarum gentium saluti suam Apostolum reseruabat, eâdem in ripâ surgebat trabs ingens, multorum vix manu, & viribus mobilis, eam nullo conatu, velut olus refixam, deiectamque in flumen, insilit vir sanctus, & subremigante, gubernantèque tacitâ Dei manu, in ripam alteram euadit, delusis barbaris, & facti mirabilitate attonitis. Pungebat videlicet dæmones animarum venatio prospera, quas eorum detractas lanienæ. præter spem omnem ac suspicionem perseuerabat Xaverius Christo capere & seruare: ob hoc non semel in illius caput ethnicorû barbaricè proritarunt, visûsque ipse Dei seruus persuasum habere, dum Euangelij præconio illic fungeretur, fuisse damnatos spiritus, inferorum carcere, catenisque conclusos. Festo nimirum S. Michaëlis dum ad aram facit, tam horrendo concussu, crebrisque impulsibus terra mouit, vt metuerit nè altare suscèque verteretur. Forsitan, ait, magno archangelo abigente hinc tyrannos dæmones, tartari vinculis cohercendos, ab interturbandâ infelicissimi populi salute. At enim aut vincetos, aut solutos expugnauit tamen sanctus Apostolus, nec indè abcessit, quin multis millibus amplificasset Christi regnum, & Tolum urbem quam vigesies quinquies mille hominum incolunt, cum adiacentibus oppidulis Christo mancipasset. Quòdque omnem vincit admirationem, ferina ingenia, tam firmis atisque radicibus peruasit sancta religio, & propagata est tam felicibus incrementis, vt cum ad Xaverij aduentum, illic terræ palmum Dei Ecclesia non haberet, illo humanis abeunte, no- uem supra viginti quâ pagos, & castella, quâ vrbes latè obtineret. Quibus has deinceps aptius decuit [diuinæ spei] quàm Mauri Insulas nominare, illasque sic ipse vocitabat: tum quòd ex iis planè expectandum nihil olim fuerat, nisi quòd Deus singulari miraculo concessisset: tum quòd

quòd abundè spe illa portum se videbat, quam semper habuerat in Deo repositam, aduersus terriculamenta dehortantium ab eà molliùs, Ternatensium amicorum. Verùm enimuero huic tam vberi alienæ salutis prouentui, adiecit Deus salutis etiã propriæ auctus, & honoraria. Nam quæ perfundebant illius animum voluptates, erant eiusmodi vt suis ad Ignarium literis, [Hæc, ait, idcirco ad te scripsi, vt intelligas hæc Mauri insulæ quantis deliciis affluant; quarum sunt fontes perpetui pericula, & ærumnæ, quæ Christi causa vltro subeuntur. Est prorsus hæc regio, si quæ alia vsquàm, in quâ proeliue sit, ex profluuio dulcium lachrymarum oculos perdere; nec memini alibi me tantis animi; tamque continuis voluptatibus delibutum, aut sensu laborum leuius perstrictum.]

24. Sic ille de iis insulis, vndè post trimestre multo labore exercitum, Molucas renisit, indè in Indiam regressurus, ad ducenda illinc noua quam fundarat Ecclesiæ nostrorum auxilia, quæ opportuno subsidio Europa tunc miserat. Haudquaquam tamen vt mente designarat, iisdem & ventis & naui valuit Malacam pertingere, quibus erat à Mauro Ternatem delatus; cedendum fuit Ternatensium obtestationi rogantium, aliquantisper subsisteret, nec esset de naui sollicitus, paratam fore quæ priùs illum Malacam veheret, quàm claudi Maria cõpissent. Iis desideriis, virtutum studio incensus, non potuit sanctus non obsequi, & magnâ vtriusque consolatione tres totos menses, assiduâ illos pietatis disciplinâ ita exercuit, vt quocumque volebat, flecteret; iuuit ad hoc non parùm tempus maioris ieiunij quod per se homines ad sanctimoniam inuitat. Nec labore, vt olim, aut arte indiguit, ad persuadendum ethnicis Baptismum, Pœnitentiam Christianis; nempe illis ad Christianos iam alios, iam vitæ inculpatæ, accedentibus non grauare; his verò expertis suauitatem amicitie cum Deo. Ad quam promouendam, retinendamque per se in posterum, vehementer auebant Xauerij præceptionibus erudiri. Resumpto igitur ministerij sui more, festis mane de Deo ad Lusitanos concionabatur, de meridie ad neophytos; institutioni fœminarum seiunctim, dies in hebdomadâ duos concesserat. Alios pueris Christianâ doctrinâ imbuendis, præter confessiones assiduas, quibus audiendis præstabat operam & quod illic nunquàm antea factum; Eucharistiæ diuinæ communionem generali Sacrum Paschæ diem celebrauit. Vnum his eius lætitiis defuit, Cacilis Aërij eius Insulæ regis ad Christi fidem conuersio, diu optata, diu in cassum sperata. Is classis hispanæ de quâ pridem narratum, in Molucas appulso, à Iordano Freitalio, Ternatensis præsidij Præfecto victus, Goam probrosè transfusus fuerat, ob suspiciones leuissimas perduellionis; perspectâ causâ cognitores nihil comperiant quod damnet præter præcipitem in damnando illo Iordani sententiam; in spoliando cupiditatem periniquam. Pronuntiatur innocens, eius fides in Regem laudatur, à Prætere Castrio, famæ, regno, bonis per summam iniuriam ereptis redditur,

N 3 comitatûque

24
Ex Mauro
ad Molucas
redijt, & fru-
ctuosè in iis
laborat.